

АДАПТАЦІЯ МУЗЕЙНИХ ЗАНЯТЬ З ЦИКЛУ «НАЙДАВНІШЕ МИНУЛЕ КРАЮ» ДО ШКІЛЬНОЇ ПРОГРАМИ З ІСТОРІЇ

A Стаття присвячена циклу музейних занять «Найдавніше минуле краю», що розроблено та проводиться в Краєзнавчому відділі КЗ «Художньо-меморіальний музей І.Ю. Рєпіна». Заняття співвіднесені з діючою програмою «Історія для середніх загальноосвітніх шкіл України».

Ключові слова: краєзнавство, музейні заняття.

Анна Юрченко. Адаптация музейных занятий из цикла «Древнейшее прошлое края» к школьной программе по истории.

A Стаття посвящена циклу музейных занятий «Древнейшее прошлое края», что разработан и проводится в Краеведческом отделе КЗ «Художественно-мемориальный музей И.Е. Репина». Занятия соотносятся с действующей программой «История для средних общеобразовательных школ Украины».

Ключевые слова: краеведенье, музейные занятия.

Anna Yurchenko. Adaptation of museum studies from the series «The most ancient region history» to the school history curriculum.

S The article is devoted to the number of museum classes «The most ancient region history», developed in local lore department of I.Ye. Repin's art-memorial museum. In the paper the classes are correlated with the current program «History for secondary general education schools in Ukraine».

Key words: local history, museum studies.

Вступ. Основною групою відвідувачів краєзнавчих музеїв у невеликих містах завжди були учні місцевих закладів освіти. Проте останнім часом спостерігається зниження активності традиційної групи відвідувачів. Як свідчить статистика (табл. 1), учні місцевих шкіл є найменшою за численністю категорією відвідувачів КЗ «Художньо-меморіальний музей І.Ю. Рєпіна»:

Таблиця 1.

Відвідуваність музею школами, осіб (2013 р.):

	Художня галерея	Меморіальний музей	Краєзнавчий музей	Всього по музею
Школи м. Чугуєва	1446	503	718	2667
Школи Чугувського району	587	500	240	1327
Школи м. Харкова	2207	4480	968	11649

Вчителі завантажені роботою з документацією, підготовкою дітей до ЗНО та інших іспитів і контрольних. А діти переконані, що в музеї їм буде просто не цікаво. Адже в сучасному світі, перенасиченому гаджетами та ІТ-технологіями, традиційні музейні вітрини виглядають застарілими. Крім того, більшість і вчителів, і дітей переконані, що вони вже все побачили і почули у музеях міста. І частково вони праві, тому що експозиція є майже незмінною, а тимчасові виставки, що не стосуються шкільної програми, вчителям не цікаві. До того ж, із певних причин найдавніша історія краю не представлена в залах Краєзнавчого відділу музею.

Виклад основного матеріалу. Аби привернути увагу вчителів до музеїв міста, а також сприяти зацікавленості дітей у його відвідуванні, спів-

робітниками «Художньо-меморіального музею І.Ю. Рєпіна» було розроблено декілька циклів музейних занять і лекцій: «Абетка мистецтва»; «Рєпін і Чугуїв»; «Прикладна етнографія»; «Оживають речі»; «Історія рідного краю», складовою частиною якого є цикл «Погляд крізь віки» (табл. 2) [4].

Усі ці заняття розроблені в напрямі музейної педагогіки. Ми послуговуємось визначенням Л.А. Гайди [1].

У нині діючій шкільній програмі в 5, 6 та 7 класі передбачено знайомство з найдавнішою історією. За програмними вимогами вчителі мають пояснити дітям, що таке археологія та кого називають археологами, як археологічні розкопки розповідають про життя різних народів на території України, де зберігають віднайдені археологами пам'ятки. На початку вивчення історії в 6 та 7 класі ці поняття повторюються, а також дещо поглиблюються. В програмі також передбачено регіональний і краєзнавчий компоненти [5]. Але, виявляється, що саме з найдавнішої історії краю в учителів найменше інформації. Аналіз місцевої преси показує цілковиту некомпетентність місцевих журналістів і деяких дописувачів, а спеціалізовані археологічні видання не доступні вчителям.

Для учнів археологія – це лише пошук матеріальних цінностей, золота. Тому першочерговим завданням є дати їм саме поняття про науку. Пояснювати нижню дату археології часом появи людини на планеті можна лише з 5 класу, адже до того діти мало задумуються над тим, як виникло життя і людина в тому числі. Зі старшими ж дітьми уже можна поговорити про різні теорії походження людини, поступово підводячи їх

Цикл лекцій «Історія рідного краю»

Назва лекції	Період історії, висвітлений в лекції	Мета лекції	Музейні предмети, використані в ході лекції	Вікова аудиторія
Дітям про археологію		Дати поняття про саму археологію, як науку, заохотити до вивчення давньої історії краю	Музейні предмети зі збірки «Археологія», речі з НДФ, випадкові знахідки фрагментів кераміки, принесені місцевими жителями	1–3 класи; учні середньої школи
Погляд крізь віки	IV тис. до н.е. – X ст. н.е.	Дати основні знання про давню історію краю, зацікавити до її вивчення, виховати бережливе ставлення до пам'яток археології регіону	Музейні предмети зі збірки «Археологія», речі з НДФ, випадкові знахідки фрагментів кераміки, принесені місцевими жителями	3 певними корективами і незначними поправками музейне заняття проводиться з 1 по 11 класи загальноосвітніх шкіл
Фортеці Чугуєва	IX–X ст. н.е.; XVII ст. н.е.	Розповісти про основні віхи історії міста, виховати повагу до його давньої історії	Археологічні артефакти, копії з літографій з книги Вісковатова О.В. «Историческое описание одежд и вооружения Российских войск»	3 певними корективами і незначними поправками музейне заняття проводиться з 1 по 11 класи загальноосвітніх шкіл

до еволюційної теорії. Учнім усіх вікових категорій необхідно пояснювати взаємозв'язок історичних епох, а також їх (учнів) причетність до іншого часу, другої культури через спілкування з пам'ятками історії і культури [2, с. 130–137]. З метою викликати зацікавленість археологією як у старших, так і у молодших школярів, у кінці заняття можна продемонструвати певні речі, призначення яких залишається загадкою. Дітям цього достатньо, аби пояснити такий вислів, як «білі плями» в історії. Особливо цікаво чути варіанти призначення того чи іншого предмета від самих учнів. Це означає, що вони не просто прослухали певну кількість інформації, а навіть до певної міри засвоїли її.

Заявлене цілковито відповідає фрагментам навчальної програми для 5 класу з Розділу I «Знайомство з історією» та Розділу II. А також Вступові до історії та Розділу I. «Життя людей у первісні часи». Проте, на відміну від стандартних слів, схем та ілюстрацій у шкільному підручнику дані поняття на музейних заняттях пояснюються за допомогою перегляду фільмів і мультфільмів на задані теми, а закріплення матеріалу відбувається у формі інтерактивних методів (історичні пазли, замальовування предметів «як археолог») [5].

Основним же завданням є надання інформації про давню історію самого міста та його околиць у давній час, спираючись на відомості з археології. На сьогодні склалась така ситуація, що діти не бачать власного краю у контексті історичних подій, тим більше це стосується подій сивої давнини. Для того, аби школярі всіх вікових категорій краще зрозуміли те місце, яке їхній край займав в історичному процесі, нами демонструється карта регіону з нанесеними на неї археологічними об'єктами [2, с. 130–137].

Є ще одне завдання, постановка якого на сьо-

годні стоїть досить гостро з огляду на поширення так званої «чорної археології». Безкарність таких дій криється не лише в недосконалому законодавстві. Проблема криється ще й у низькій археологічній грамотності населення. А саме в школі і закладається фундамент цієї та інших видів грамотності. Тому досить важливо дітям пояснити цінність усього археологічного матеріалу, а не лише «золота». Необхідно пояснити, що порушення одного разу культурний шар, уже ніколи не буде таким же, витягнути із землі речі назад уже не покладеш. Аби пояснити шкоду від таких непрофесійних втручань і для пояснення того, що цінність може бути не лише матеріальною, використовується фрагмент одного з популярних мультфільмів, який цікавий молодшим школярам, але також справляє враження і на старших [3, с. 86–91].

Висновок. Отже, розроблені заняття з циклу «Найдавніше минуле краю» чудово узгоджуються зі шкільною програмою з історії. За бажанням учителя розглянуті музейні заняття можуть бути використані як вступ в історію, а також для підведення підсумків і закріплення пройденого матеріалу.

 Література

1. Гайда Л.А. Другий всеукраїнський музейний фестиваль та актуальні аспекти розвитку музейної педагогіки / Л.А. Гайда // Роль музеїв у культурному просторі України й світу: стан, проблеми, перспективи розвитку музейної галузі: збірник матеріалів загальноукраїнської наукової конференції з проблем музезнавства, присвяченої 160-річчю заснування Дніпропетровського історичного музею ім. Д.І. Яворницького. Вип. 11. – Дніпропетровськ: АРТПРЕС, 2009. – 608 с. – Режим доступу: <http://museum.dp.ua/article0177.html>
2. Юрченко А.В. Археологія в музейній педагогіці / А.В. Юрченко // Вісімнадцять Сумцовські читання: збірник матеріалів наукової конференції «Музей як соціокультурний інститут в умовах інформаційного суспільства» (проводиться в рамках XVIII Сумцовських читань). – Харків: Майдан, 2012. – С. 130–137.
3. Юрченко А.В. Музейні заняття з циклу «Історія рідного краю» як основа патріотичного виховання учнівської молоді / А.В. Юрченко // Теорія і практика виховання сучасної молоді: цінності, содержание, технології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції 26–29 вересня 2012 г. – Луганськ-Краснодон, 2012. – С. 86–91.
4. Музейні заняття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repin.in.ua/uk/muzeyni-zanyattya>
5. Історія*. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/